

■ ■ ■ ■ ■ СВІТОВА ЕКОНОМІКА ТА ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА
ДІЯЛЬНІСТЬ

УДК 338.439

**РОЛЬ УКРАЇНИ У
ФОРМУВАННІ СВІТОВОЇ
ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ ©**

Г.О. ПЧЕЛЯНСЬКА,
кандидат економічних наук,
доцент кафедри аграрного менеджменту,
Вінницький національний
аграрний університет
(м. Вінниця)

У статті визначено сутність та зміст світової продовольчої безпеки та розглянуто динаміку кількості голодуючих у світі. Визначено, що основними причинами голоду є збройні конфлікти, природні катаклізми та бідність населення. Установлено, що головним завданням формування світової продовольчої безпеки є подолання голоду та недоїдання у світі як за рахунок виробництва достатньої кількості різноманітного продовольства, так і за рахунок розвитку економік країн, що дозволило б їхнім громадянам отримувати рівень доходів, достатній для придбання цього продовольства.

Установлено, що зростання експорту продуктів харчування з України свідчатиме про її становлення як вагомого конкурентоспроможного гравця на світовому ринку продовольчих товарів. Визначено, що Україна є лідером у світі з виробництва та продажу рослинних олій, зокрема соняшникової олії, насіння соняшнику, зерна.

Визначені сильні та слабкі сторони агропродовольчого комплексу, що впливають на нарощення його експортного потенціалу, як чинника формування світової продовольчої безпеки.

Встановлено, що зростання експортного потенціалу агропродовольчого комплексу створює низку загроз для формування продовольчої безпеки України, проте надає ряд можливостей для забезпечення економічної безпеки.

Автором запропоновані заходи для гармонізації балансу між продовольчою безпекою України та світовою продовольчою безпекою.

Ключові слова: продовольча безпека, голод, бідність, експортний потенціал, агропродовольчий комплекс.

Табл. 3. Рис. 1. Літ. 14.

Постановка проблеми. Розвиток сучасного людства складний та суперечливий, адже з кожним десятиліттям загострюються проблеми, що пов'язані з глобальною зміною клімату, екологічними та техногенними катастрофами, війнами та військовими конфліктами, економічними кризами. Однією з вагомих загроз розвитку людства протягом тисячоліть, століть та десятиліть є проблема бідності, голоду, а отже, і світової продовольчої безпеки.

© Г.О. ПЧЕЛЯНСЬКА, 2017

За даними ФАО (Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН), протягом останніх 15 років у світі спостерігається значний прогрес у скороченні масштабів голоду. У 2016 році кількість жителів планети, що страждали від хронічного недоїдання, збільшилася до 815 млн чоловік: це більше, ніж було у 2015 році (777 мільйонів), але все ж менше, ніж у 2000 році [1, с. 4]. Отже, питання подолання голоду в світі потребує подальшого дослідження та пошуку шляхів покращення світової продовольчої безпеки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми голоду та бідності у світі знайшли відображення в наукових доробках зарубіжних та вітчизняних вчених, таких, як А. Сен, М. Маргуліс, Дж. Бейбу, Е. Лібанова та інших. Формування продовольчої безпеки та функціонування агропродовольчого ринку стали предметом досліджень вітчизняних вчених-економістів, зокрема Г. Калетніка, О. Дармограй, С. Кваші, Я. Іщенко, В. Немченка, Ю. Кирилова, Г. Мазура. Проте питання, чи зможе економіка України забезпечити продовольчу безпеку власних громадян та одночасно допомогти у вирішенні проблеми світової продовольчої безпеки та подоланні голоду, залишається дискусійним, що і зумовило актуальність пропонованого дослідження.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження стану продовольчої безпеки та рівня голоду в світі та їх динаміки, а також визначення ролі України як одного з ключових виробників продовольства у подоланні голоду в світі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Світова продовольча безпека передбачає, що кожна людина у будь-якій країні світу повинна мати фізичну та фінансову можливість придбати продукти харчування у необхідній кількості та якості. Тобто в кожній країні мають бути сформовані такі соціально-економічні відносини, за яких буде гарантовано доступ до продовольства всьому населенню. Немченко В.В. так визначає продовольчу безпеку: “Це здатність задовольняти потреби населення у продовольстві в умовах обмежених фінансових, екологічних можливостей держави згідно з науково-обґрунтованими нормами, індивідуальними особливостями людини та її платоспроможності і рівня цін” [2]. За визначенням ФАО, продовольча безпека існує в тому разі, якщо всі люди в усі часи мають фізичний і економічний доступ до достатньої кількості безпечної і поживної їжі, що відповідає їхнім дієтичним та харчовим вподобанням, для забезпечення активного і здорового життя. Таким чином, головним завданням формування продовольчої безпеки є подолання голоду та недоїдання у світі як за рахунок виробництва достатньої кількості різноманітного продовольства, так і за рахунок розвитку економік країн, що дозволило б їх громадянам отримувати рівень доходів, достатній для придбання цього продовольства. Динаміка голодуючих у світі показує, що кількість людей, які страждали від голоду у 2014-2016 роках скоротилася на 28,1 млн, або на 3,4% порівняно з 2010-2012 роками, і складала 792,5 млн чол. (таблиця 1). Співвідношення чисельності кількості голодуючих до кількості населення у світі свідчить, що кожна десята людина планети продовжує потерпати від голоду. Від виснаження у 2016 році страждали 52 млн дітей у віці до п'яти років, тобто кожна дванадцята дитина на планеті; більше половини з них (27,6 млн) проживають в країнах Південної Азії [1]. Така кількість голодуючих людей, на нашу думку, є неприйнятною в 21 столітті, коли людство витрачає мільярди на озброєння, освоєння нових планет та розробку штучного інтелекту, а в цей же час люди і, що особливо неприпустимо, діти помирають та страждають від голоду.

Найбільша чисельність людей, що відчували нестачу продуктів харчування у 2016 році, проживала в країнах Азії та Африки.

Таблиця 1

Динаміка голодуючих у світі*

Показник	В середньому за три роки					Відхилення, до 2016 р.	
	2010-2012 рр.	2011-2013 рр.	2012-2014 рр.	2013-2015 рр.	2014-2016 рр.	+/-	%
Чисельність населення в світі, млн	6997,9	7079,8	7161,8	7243,3	7324,3	326,4	104,7
Кількість голодуючих осіб в світі, млн	820,6	807,8	800,3	795,5	792,5	-28,1	96,6
в т.ч. в країнах Африки	218,3	219,1	221,4	225,4	230,3	12	105,5
Азії	547,0	535,1	526,8	519,0	511,7	-35,3	93,5
Латинської Америки та Карибського басейну	38,3	37,1	36,0	35,1	34,3	-4	89,6
Співвідношення кількості голодуючих до загальної чисельності населення, %							
- у світі	11,7	11,4	11,2	11,0	10,8	-0,9	-
- країнах Африки	20,6	20,2	19,9	19,8	19,7	-0,9	-
- Азії	13,4	13,0	12,7	12,3	12,3	-1,1	-
- Латинської Америки та Карибського басейну	6,4	6,1	5,8	5,6	5,4	-1	-

Розраховано автором за даними ФАО [3]

Проте співвідношення чисельності голодуючих людей до загальної чисельності людей у світі показало, що найбільше потерпали від голоду мешканці африканських країн. У 2016 році майже кожна п'ята людина, що проживає на африканському континенті, відчувала голод, і, хоча протягом останніх років спостерігається позитивна тенденція в подоланні голоду на усіх континентах, така ситуація є неприпустимою та потребує активних дій усіх міжнародних організацій, які покликані забезпечувати мир та розвиток на планеті.

Погоджуємося з думкою Дж. Бейбу, що “сьогодні ми, як цивілізація, знаходимося на порозі головної кризи – глобального продовольчого дефіциту, ймовірно безпрецедентного, в історії людства. Явища, що виникають разом з кризою, – нестримна інфляція, природні лиха, продовольчий та паливний дефіцити, ймовірно, є результатом екологічного виснаження. Ми вже досягли піку нафтовидобутку, а ось пік вичерпання продовольчих ресурсів і питної води вже зовсім близько” [4]. Тому вважаємо, що подолання голоду та продовольча безпека мають стати пріоритетними напрямками державних політик усіх країн світу. Проте, як зазначає М.Е. Маргуліс: “Глобальний масштаб виникнення голоду, його поширення та складність харчової небезпеки виходить за межі можливостей окремих держав керувати ними поодиночці” [5]. Затяжний голод, що триває роками в окремих країнах світу, свідчить про неспроможність урядів цих країн знайти способи і шляхи його подолати. Це підтверджується даними ФАО про те, що у 2016 році з критичним рівнем відсутності

продовольчої безпеки зіткнулися понад 100 млн осіб, хоча роком раніше їх було менше – 80 млн. На початку 2017 року було оголошено про настання голоду в Південному Судані. Також були озвучені попередження про високий ризик виникнення в Ємені, на північному сході Нігерії і в Сомалі ситуацій, дуже близьких до умов голоду. Загальним знаменником усіх перерахованих випадків, як і важкого становища більшості країн, що зіткнулися з продовольчою кризою, стали конфлікти і громадянські війни. Більш того, за даними ФАО, в даний момент затягну кризу переживають 19 країн [1, с. 30]. У тому числі, на жаль, Україна також була внесена до переліку країн, що залучені у збройні конфлікти, що значно підвищує ризики країни у формуванні продовольчої безпеки.

Таким чином, основними причинами голоду та недоїдання у світі слід вважати збройні конфлікти, природні катаклізми та, як наслідок, бідність населення. Найбільш наочним проявом економічної нерівності є нерівність за доходами, яка може спричиняти (і зазвичай спричиняє) нерівність доступу до основних соціальних благ (якісного медичного обслуговування, якісної освіти, комфортного житла), до ресурсів (фінансових, зокрема кредитів, земельних тощо), до реалізації своїх основних прав у цілому (права на здоров'я, життя, безпеку) [6]. Як стверджував нобелівський лауреат Амація Сен: “Основною причиною голоду є не зниження доступності продовольства через посуху, повені і тому подібне, а недоступність продуктів харчування для людей через їх бідність. Допомогти подолати голод у цьому випадку допоможе раціональний розподіл продовольства, контроль над запасами продуктів харчування, безкоштовна роздача їжі тим, хто її потребує” [7]. Отже, продовольча безпека потребує комплексного підходу для вирішення основних причин її виникнення та подолання.

Кваша С.М. та Іщук Я.В. вважають, що продовольча безпека має три аспекти: політичний, економічний та соціальний. Політичний аспект полягає у набутті окремою державою конкурентного положення в глобальному конкурентному середовищі на світовому ринку продовольчих товарів. Економічний аспект показує здатність держави використовувати внутрішній агропотенціал і гарантувати незалежність від зовнішніх ринків продовольства. Соціальний аспект характеризує зайнятість населення в аграрному секторі і забезпечення гідних умов і оплати праці [8,9]. Таким чином, зростання експорту продуктів харчування з України свідчатиме про становлення її як вагомого конкурентоспроможного гравця на світовому ринку продовольчих товарів. Українські продукти харчування користуються попитом на світовому ринку продовольства, про це свідчить зростання експорту за останні роки таких видів товарів: яловичини – майже у 2 рази, молока та молочних продуктів – на 13,4 %, масла вершкового та інших молочних жирів – майже у 17 разів, пшениці у 2 рази, ячменю – на 86%, кукурудзи – на 10,9 %, проса – на 90,1 %, олії соняшникової – на 34 %, цукру – майже у 2,6 разу (таблиця 2).

Роль України у світовому виробництві та експорті сільськогосподарської продукції досить вагома. Україна є лідером у світі з виробництва та продажу рослинних олій, зокрема соняшникової олії та насіння соняшнику (таблиця 3).

Також сільськогосподарське виробництво України робить вагомий внесок у світове виробництво зернових культур (за вирощенням пшениці країна займає 8 місце у світі, ячменю – 4 місце, кукурудзи – 6 місце). Останніми роками зросла роль України у світовому виробництві м'яса птиці. Так у 2016 році країна була сьомим за розміром експортером цього виду продукції.

Таблиця 2

Обсяг експорту з України основних видів продовольчих товарів, тис тон

Назва товару	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	Відхилення 2016 р. до 2012 р.	
						+/-	%
Яловичина свіжа, охолоджена або морожена	16,7	23,7	21,5	32,1	35,1	18,4	210,2
Свинина свіжа, охолоджена або морожена	20,2	4,6	9,4	27,2	3,2	-17	15,8
Молоко та молочні продукти	78,6	75,6	82,1	98,1	89,1	10,5	113,4
Масло вершкове та інші молочні жири	0,7	3,9	11,3	11,7	12,0	11,3	1714,3
Сири	67,7	58,9	19,5	10,8	8,1	-59,6	12,0
Пшениця	8679,4	7762,3	10543,7	13451,8	17920,9	9241,5	206,5
Жито	10,5	15,8	58,9	22,7	6,1	-4,4	58,1
Ячмінь	2582,0	2339,5	4165,6	4629,5	4801,7	2219,7	186,0
Кукурудза, млрд тонн	15,6	16,7	17,6	19,0	17,3	1,7	110,9
Рис	32,9	28,9	3,9	1,6	1,2	-31,7	3,6
Просо	49,7	40,2	44,2	58,1	94,5	44,8	190,1
Крупи, крупки та гранули зернових культур	35,6	43,8	29,7	26,0	30,0	-5,6	84,3
Насіння соняшника	282,1	70,2	73,9	47,7	196,6	-85,5	69,7
Олія соняшникова, млн тонн	3611,9	3209,2	4336,9	3935,4	4838,7	1226,8	134,0
Сосиски, ковбаси і аналогічні вироби з м'яса	1,7	1,4	0,9	0,3	0,1	-1,6	5,9
Готові чи консервовані продукти з м'яса	2,5	1,6	1,7	2,4	3,1	0,6	124,0
Цукор білий	174,2	123,0	6,1	114,7	464,8	290,6	266,8
Кондитерські вироби з цукру	84,8	79,8	67,5	76,0	77,5	-7,3	91,4
Хлібобулочні, кондитерські вироби	159,2	161,3	117,8	90,0	83,5	-75,7	52,4

Складено автором за даними Державної служби статистики [10]

За даними Міністерства аграрної політики та продовольства України, у 2016 році 27,3 % усього експорту сільськогосподарської продукції спрямовувалося до країн Європи, 15,8 % – Африки, 10,2 % – Азії, 17,3 % – Середнього Сходу, 9,0 % – СНД та 19,6 % – Південно-східної Азії [11, с.11].

Таким чином, можна стверджувати, що Україна відіграє вагомий роль у формуванні світової продовольчої безпеки, оскільки виробляє та експортує важливі для подолання голоду у світі продукти харчування. Тобто досягнення країною суттєвого конкурентного становища на світовому ринку продовольства свідчить про реалізацію політичного аспекту продовольчої безпеки.

Таблиця 3

Місце України у світовому виробництві та експорті основних видів сільськогосподарської продукції*

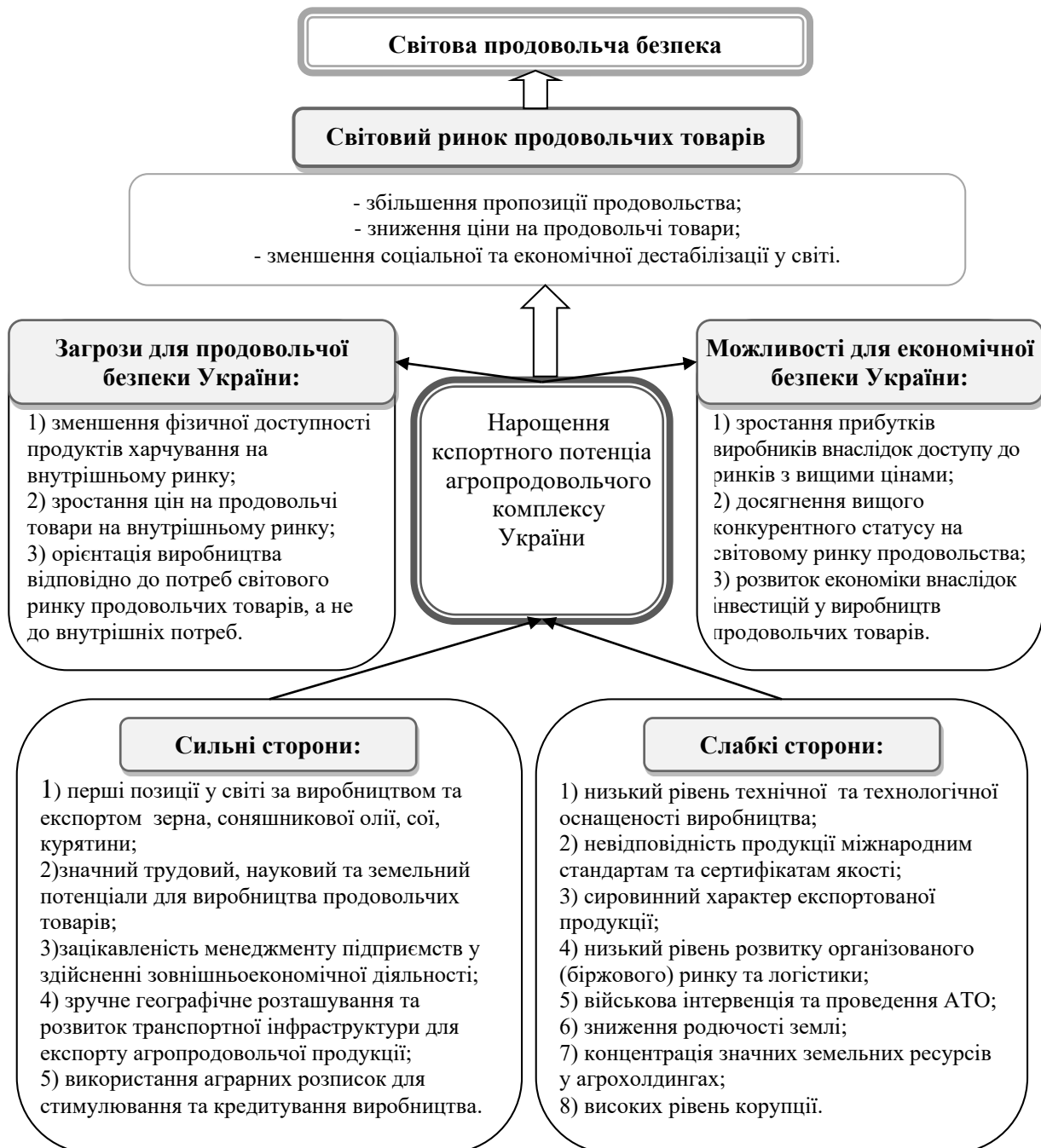
Продукція	Виробництво	Експорт	Продукція	Виробництво	Експорт
Соняшникова олія	1	1	Ріпак	7	3
Пшениця	8	6	М'ясо птиці	19	7
Кукурудза	6	4	Білий цукор	22	34
Соя	8	6	Соя харчова	21	9
Насіння соняшнику	1	1	Соева олія	21	9
Ячмінь	4	3	Волоські горіхи	4	3

Побудовано автором за даними Міністерства аграрної політики та продовольства України [11, с.9]

Проте слабкою стороною зовнішньоекономічної діяльності агропродовольчого комплексу, які послаблюють позиції країни на світовому ринку продовольства, залишається те, що Україна експортує, в основному, не перероблену сільськогосподарську продукцію, а саме: зерно, насіння, м'ясо. Частка ж готової продукції, яка має більшу вартість та переробляється на території країни, залишається незначною. Виняток становить соняшникова олія. Внаслідок встановлення експортного мита на насіння соняшника, експорт сирової олії став вигіднішим. Окрім того, негативно впливають на нарощення експортного потенціалу низький рівень технічної та технологічної оснащеності виробництва, і як наслідок, невідповідність продукції міжнародним стандартам та сертифікатам якості (рис. 1). Низький рівень розвитку організованого (біржового) ринку призводить до “тінізації” оптового товарооботу, а отже, і до недоотримання податкових надходжень до бюджету та втрати частини прибутків виробниками. Військова інтервенція та проведення АТО зумовили не тільки загибель людей та політичну і міжнародну нестабільність, а й втрату виробничих потужностей і ресурсів, які б могли бути спрямовані у агропромислове виробництво. Концентрація значних земельних ресурсів у агрохолдингах призводить до зростання безробіття та знищення соціальної інфраструктури в сільській місцевості, зниження родючості землі. Також негативний вплив на формування експортного потенціалу агропродовольчого комплексу та продовольчої безпеки спричиняє високий рівень корупції в Україні. Так у вересні 2017 року Всесвітнім економічним форумом опубліковано рейтинг країн світу за Індексом глобальної конкурентоспроможності 2017-2018 (The Global Competitiveness Index), у розділі “Етика та корупція державних установ” Україна знаходиться на 106 місці із 137 країн, і, хоча стан корупції став дещо кращим порівняно з 2014-2015 роками (120 місце зі 144 країн), він залишається суттєвим чинником гальмування економічного розвитку [12].

Зазначені слабкі сторони мають також аналогічний негативний вплив на формування продовольчої безпеки. Кирилов Ю.Є. додає, що у діючому механізмі забезпечення продовольчої безпеки є низка недоліків: низький рівень технічної та технологічної оснащеності АПК, недостатнє наукове, фінансове, інформаційно-маркетингове забезпечення агропродовольчої сфери, відсутність системності у

заготівлі й збуті сільськогосподарської продукції, що в сукупності визначає результат – низьку конкурентоспроможність національної агропродовольчої продукції, що не дає змоги забезпечити достатній рівень продовольчої безпеки країни [13]. Окрім того, Калетнік Г.М. та Дармограй О.В. встановили, що серед проблем забезпечення продовольчої безпеки основними є низький обсяг державних витрат на наукові дослідження у сфері сільського господарства і рівень ВВП на душу населення – удвічі менший, ніж середньосвітовий показник [14].

Рис. 1. Вплив та наслідки зростання експортного потенціалу агропродовольчої продукції України на світову продовольчу безпеку

* Розроблено автором

Проте агропродовольчий комплекс України має низку сильних сторін, які сприяють зростанню його експортного потенціалу. Зокрема наявний значний трудовий, науковий та земельний потенціал є більш, ніж достатніми для ефективного виробництва продовольчих товарів. З розвитком інформаційних технологій та доступом до інформації про ціни на світовому ринку продовольства зростає зацікавленість менеджменту підприємств у здійсненні зовнішньоекономічної діяльності як способі підвищення прибутковості. Також Україна має вигідне географічне розташування та розвиток транспортної інфраструктури, що є зручними для експорту агропродовольчої продукції. Використання аграрних розписок для стимулювання та кредитування виробництва дозволяє залучати фінансові ресурси для інвестицій та гарантує збут продукції за конкурентоспроможними цінами.

Незважаючи на позитивний вплив та можливості, що відкриваються перед економікою країни від зростання експорту агропродовольчої продукції, нерегульований продаж продовольства за кордон може призвести до погіршення продовольчої безпеки, а саме: відбуватиметься зменшення пропозиції на внутрішньому ринку продовольчих товарів, що може призвести до дефіциту як продовольства, так і сировини для харчової промисловості та кормової бази для тваринництва. Негативним наслідком зменшення пропозиції може бути зростання цін на продовольчі товари на внутрішньому ринку. Орієнтація виробництва на потреби світового ринку продовольчих товарів, а не на внутрішні потреби, спричиняє зміну структури посівних площ у напрямку збільшення посівів олійних культур, що виснажує ґрунти, та зменшення виробництва продуктів харчування для внутрішнього ринку.

Висновки. Таким чином, аналіз сильних та слабких сторін нарощення експортного потенціалу показав, що Україна має усі можливості для того, щоб стати вагомим гравцем на світовому ринку агропродовольчих товарів. Зростання експорту продовольства з країни дозволить забезпечити збільшення пропозиції продовольства на світовому ринку, що сприятиме деякому зниженню цін на основні види продуктів харчування. Зазначені заходи допоможуть у подоланні голоду в світі. Отже, роль України у формуванні світової продовольчої безпеки як вагомого виробника продовольства значна, проте існує ціла низка загроз та слабких сторін, які необхідно враховувати та вдосконалювати. Окрім того, неконтрольований експорт продовольчих товарів може призвести до погіршення продовольчої безпеки в країні. Вважаємо, що для гармонізації балансу між продовольчою безпекою в Україні та світовою продовольчою безпекою необхідно при встановленні квот на експорт агропродовольчої продукції враховувати потреби внутрішнього ринку, вдосконалити процеси стандартизації та сертифікації продукції відповідно до міжнародних стандартів, збільшувати державну підтримку наукових досліджень та освіти в галузі АПК, методами державного регулювання стимулювати експорт готової та переробленої агропродовольчої продукції.

Список використаних джерел

1. Положение дел в области продовольственной безопасности и питания в мире. Повышение устойчивости к внешним воздействиям в целях обеспечения мира и продовольственной безопасности [Электронный ресурс]. – FAO, Рим. – 2017. – 132с. – Режим доступа: <http://www.fao.org>.

2. Немченко В.В. Продовольча безпека України / В.В. Немченко // Збірник наукових праць ВНАУ. – Серія економічні науки. – 2012. – №4 (70) Том 2. – С.179-183.
3. Food security indicators [Електронний ресурс]. – FAO. – 2016 // Режим доступу: <http://www.fao.org>.
4. Бейбу, Джордж Глобальна продовольча криза: новий виклик стійкості сільського господарства [Електронний ресурс]// Економічний часопис – XXI . 2009. – №3-4. – С. 27-29. – Режим доступу: <http://dspace.nbuv.gov.ua>.
5. Margulis M.E. The Regime Complex for Food Security: Implications for the Global Hunger Challenge // Global Governance . – 2013. – №19. – P. 53-67.
6. Лібанова Е.М. Нерівність в українському суспільстві: витоки та сучасність / Е.М. Лібанова // Економіка України. – 2014. – №3. – С. 4-19.
7. Sen Amartya Ingredients of Famine Analysis: Availability and Entitlements Quarterly. – Journal of Economics. – 1981. – № 3. – P. 433-464.
8. Кваша С.М. Зовнішньоекономічна діяльність АПК України: стан, стратегія і тактика розвитку : монографія / С.М. Кваша. – К.: ЗАТ НІЧЛАВА. – 2000. – 252 с.
9. Іщук Я.В. Статистичне оцінювання продовольчої безпеки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukr-socium.org.ua>.
10. Зовнішня торгівля України у 2016 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua>.
11. Експортне портфоліо аграрного сектору України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://minagro.org.ua>.
12. The Global Competitiveness Report 2016-2017 (World Economic Forum) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www3.weforum.org>.
13. Кирилов Ю. С. Концептуальні засади конкурентоспроможного розвитку аграрного сектору економіки України в умовах глобалізації: монографія / Ю.С. Кирилов – Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. – 420 с.
14. Калетнік Г. М. Методичні підходи до оцінки та аналіз індикаторів продовольчої безпеки України [Електронний ресурс] / Г.М. Калетнік, О.В. Дармограй // Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. – 2016. – № 6. – С. 7-20. – Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua>.

Список використаних джерел у транслітерації/References

1. Polozheniye del v oblasti prodovolstvennoi bezopastnosti u pytaniya v mire. Povysheniye ustoichyvosti k vneshnim vozdeistviyam v tseliakh obespecheniya mira v prodovolstvennoi bezopasnosti [Elektronnyi resurs]. – FAO, Rim. – 2017. – 132 p. – Rezhym dostupa: <http://www.fao.org>.
2. Nemchenko V.V. Prodovolcha bezpeka Ukrainy / V.V. Nemchenko // Zbirnyk naukovykh prats VNAU. – Seriiia ekonomichni nauky.– 2012. – №4 (70) Tom 2. – P.179-183.
3. Food security indicators [Elektronnyi resurs]. – FAO. – 2016 // Rezhym dostupu: <http://www.fao.org>.
4. Beibu, Dzhordzh Hlobalna prodovolcha kryza: novyi vyklyk stiikosti silskoho hospodarstva [Elektronnyi resurs] // Ekonomichniy chasopys – XXI . – 2009. – №3-4. – P. 27-29. – Rezhym dostupu: <http://dspace.nbuv.gov.ua>.
5. Margulis M.E. The Regime Complex for Food Security: Implications for the Global Hunger Challenge // Global Governance . – 2013. – №19. – P. 53-67.
6. Libanova E.M. Nerivnist v ukrainskomu suspilstvi: vytoky ta suchasnist / E.M. Libanova // Ekonomika Ukrainy. – 2014. – №3. – P. 4-19.

7. Sen Amartya Ingredients of Famine Analysis: Availability and Entitlements Quarterly. – Journal of Economics. – 1981. – № 3. – P. 433-464.
8. Kvasha S.M. Zovnishnoekonomichna diialnist APK Ukrainy: stan, stratehiia i taktyka rozvytku : monohrafiia / S.M. Kvasha. – K.: ZAT NICH LAVA. – 2000. – 252 p.
9. Ishchuk Ya.V. Statystychni otsiniuvannia prodovolchoi bezpeky Ukrainy [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.ukr-socium.org.ua>.
10. Zovnishnia torhivlia Ukrainy u 2016 rotsi [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://ukrstat.gov.ua>.
11. Eksportne portfolio aharnoho sektoru Ukrainy [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://minagro.org.ua>.
12. The Global Competitiveness Report 2016-2017 (World Economic Forum) [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www3.weforum.org>.
13. Kyrylov Yu. Ye. Kontseptualni zasady konkurentospromozhnoho rozvytku aharnoho sektoru ekonomiky Ukrainy v umovakh hlobalizatsii: monohrafiia / Yu.Ie. Kyrylov – Kherson : OLDI-PLIuS, 2015. – 420 p.
14. Kaletnik H. M. Metodychni pidkhody do otsinky ta analiz indyikatoriv prodovolchoi bezpeky Ukrainy [Elektronnyi resurs] / H.M. Kaletnik, O.V. Darmohrai // Ekonomika. Finansy. Menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyky. – 2016. – № 6. – P. 7-20. – Rezhym dostupu: <http://nbuv.gov.ua>.

ANNOTATION

THE ROLE OF UKRAINE IN FORMATION OF WORLD FOOD SECURITY

*PCHELIANSKA Galyna,
Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
of the Department of Agricultural Management,
Vinnytsia National Agrarian University
(Vinnytsia)*

The purpose of the article is to study the state of food security and quantity of the starving in the world and its dynamics, as well as to determine the role of Ukraine as one of the key food producers in the world.

It is determined that the main causes of hunger are armed conflicts, natural disasters and poverty of the population. It is established that the main task of the formation of world food security is to overcome hunger and malnutrition in the world at the expense of producing a sufficient quantity of diversified foodstuffs, as well as at the expense of developing countries' economies, which would allow their citizens to receive an income sufficient to purchase food.

The author argues that Ukraine plays a significant role in shaping world food security, as the country produces and exports important foodstuffs for overcoming hunger in the world. That is, the country's achievement of a significant competitive position in the world food market demonstrates the implementation of the political aspect of food security.

The strengths and weaknesses of the agricultural food processing complex which affects the growth of its export potential as a factor in the formation of world food security are identified. The author emphasizes the main weak points of foreign economic activity of the agricultural food complex which weakens the position of Ukraine on the world market.

The author suggests measures of harmonization the balance between Ukraine's and world food security.

Keywords: food security, hunger, poverty, export potential, agricultural food complex.

Tabl. 3. Fig. 1. Lit. 14.

АННОТАЦИЯ РОЛЬ УКРАИНЫ В ФОРМИРОВАНИИ МИРОВОЙ ПРОДОВОЛЬСТВЕННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ

ПЧЕЛЯНСКАЯ Галина Олеговна,
кандидат экономических наук,
доцент кафедры аграрного менеджмента,
Винницкий национальный аграрный университет
(г. Винница)

В статье определена сущность и содержание мировой продовольственной безопасности и рассмотрена динамика количества голодающих в мире. Определено, что основными причинами голода являются вооруженные конфликты, природные катаклизмы и бедность населения. Установлено, что главной задачей формирования мировой продовольственной безопасности является преодоление голода и недоедания в мире как за счёт производства достаточного количества разнообразного продовольствия, так и за счёт развития экономик стран, что позволило бы их гражданам иметь уровень доходов, достаточный для приобретения этого продовольствия.

Установлено, что рост экспорта продуктов питания из Украины свидетельствует о её становлении как весомого конкурентоспособного игрока на мировом рынке продовольственных товаров. Определено, что Украина является лидером в мире по производству и продаже растительных масел, в частности подсолнечного масла, семян подсолнечника, зерна.

Определены сильные и слабые стороны агропродовольственного комплекса, влияющие на наращивание его экспортного потенциала как фактора формирования мировой продовольственной безопасности.

Установлено, что рост экспортного потенциала агропродовольственного комплекса создает ряд угроз для формирования продовольственной безопасности Украины, однако создаёт ряд возможностей для обеспечения экономической безопасности.

Автором предложены меры по гармонизации баланса между продовольственной безопасностью Украины и мировой продовольственной безопасностью.

Ключевые слова: продовольственная безопасность, голод, бедность, экспортный потенциал, агропродовольственный комплекс.

Табл. 3. Рис. 1. Лит. 14.

Інформація про автора

ПЧЕЛЯНСЬКА Галина Олегівна – кандидат економічних наук, доцент, кафедри аграрного менеджменту, Вінницький національний аграрний університет (21008, м. Вінниця, вул. Сонячна, 3, e-mail: galina.vnau@gmail.com).

PCHELANSKA Galyna – Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of the Department of Agricultural Management, Vinnytsia National Agrarian University (21008, Vinnytsia, 3, Soniachna Str., e-mail: galina.vnau@gmail.com).

ПЧЕЛЯНСКАЯ Галина Олеговна – кандидат экономических наук, доцент кафедры аграрного менеджмента, Винницкий национальный аграрный университет (21008, г. Винница, ул. Солнечная, 3, e-mail: galina.vnau@gmail.com).

